

RYFORS BRUK

Ryfors, väster om Mullsjö, var i grunden ett järnbruk, men miljön i dag präglas framförallt av den gårds- och parkanläggning som familjen Sager skapade. Den Sagerska eran på Ryfors inleddes 1827 då brukspatron Gudmund Magnus Sager köpte bruket.

Inledningsvis dominerade brukets stångjärnstillverkning, men den kom efter hand att spela en mindre roll. Sager var en av den nya tidens industrikapitalister med stora aktieposter i den begynnande textilindustrin och i det nya Jönköpings tändsticksfabriks AB. När Södra stambanan drogs förbi Mullsjö 1864 förbättrades transportmöjligheterna, vilket var gynnsamt för den snabbt växande skogsproduktionen, som snart utgjorde kärnan i brukets ekonomi.

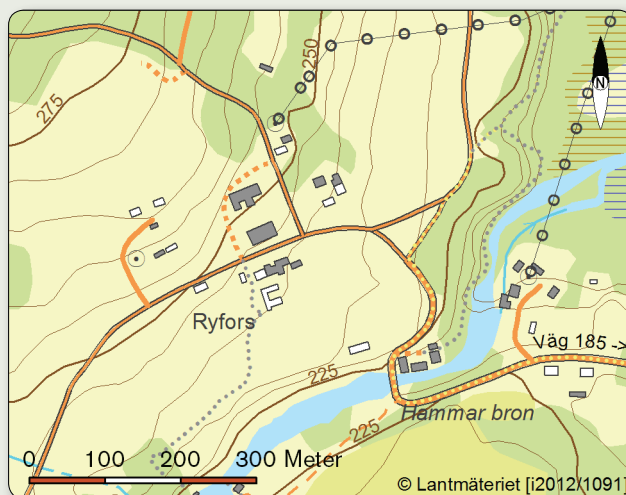
Miljön vid Ryfors kom med sönerna Edvard och Robert Sager att utvecklas till en exklusiv fritidsbostad. Den gamla herrgården moderniserades och en gästflygel, Engelska villan, uppfördes.

I anslutning till bebyggelsen skapades en storslagen park. Den formades av den engelske trädgårdsarkitekten Edward Milner, som hade ritat flera kända anläggningar i Europa. Milner hade även medverkat vid formandet av trädgården vid Crystal Palace i London år 1852. Ryfors park är speciell utifrån dess storskalighet och typ. Det är en naturpark anlagd utifrån ett engelskt parkideal, men här är det naturen som ska stå för upplevelsen. Man ska inte uppleva den som en park skapad av människan, utan som ett särskilt vackert landskap, format av tiden och de betande djuren. Parken omfattade 375 hektar, vilket motsvarade nästan hela socknens åkerareal.

En sexhåls golfbana invigdes år 1888 och den var den första i Sverige. En tennisplan hade anlagts ca tio år tidigare, också denna var en av de tidigaste i sitt slag. Vidare byggdes en kägelbana, som troligen också uppfördes på 1880-talet. Under tidigt 1900-tal beskrivs Ryfors som en av Sveriges ”största och mest konstmässigt anlagda privata parker”.

Kägelbanan i närheten av Engelska villan. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 24

HITTA HIT

Ryfors är beläget väster om Mullsjö. I rondellen där Rv 26/47 korsar Lv 185 tag av mot Bottnaryd, sen ta norrut efter 1 km och följ skyltning.

Koordinater:

N 6418710/E 430445
(SWEREF 99 TM) // N
57° 54' 17,134", E 13° 49'
34,893" (WGS84)

Engelska villan på Ryfors. Foto Jönköpings läns museum.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgrändar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyttade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

